

Dosarul nr. 2ra – 864/19

prima instanță: Judecătoria Anenii Noi, sediul Central (jud.: I. Brai)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: I. Cimpoi, A. Danilov, I. Secrieru)

Î N C H E I E R E

8 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Iurie Bejenaru

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Dembițchi Larisa,
în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către
Dembițchi Larisa împotriva Societății cu Răspundere Limitată „TERRASEM-
GRUP”, cu privire la rezilierea contractului de arendă al terenurilor agricole,
obligarea restituirii terenurilor agricole, încasarea plății de arendă, recuperarea
prejudiciului material cauzat și compensarea cheltuielilor judiciare,

împotriva deciziei din 27 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care
s-a respins apelul formulat de către Dembițchi Larisa și s-a menținut hotărârea din 3
mai 2018 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central,

c o n s t a t ă :

La 23 februarie 2016, Dembițchi Larisa a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Societății cu Răspundere Limitată „TERRASEM-GRUP”, cu privire la
rezilierea contractului de arendă a terenurilor agricole, constatarea valabilității
clauzelor contractuale, încasarea plății de arendă și compensarea cheltuielilor de
judecată.

Prin cererea din 1 decembrie 2017, reclamanta a formulat o cerere de
modificare a cerințelor inițiale. Suplimentar, ea a cerut încasarea diferenței sumelor
pentru impozite și pentru suprafața terenurilor neachitate (vol. I, f. d. 231 – 239).
Sumele au fost concretizate prin cererea din 12 decembrie 2017 (vol. II, f. d. 89 –
93).

Circumstanțele de fapt, prezentate de reclamantă, pot fi rezumate după cum
urmează.

În luna iunie 2012, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a înaintat spre semnare
reclamantei un contract nou de arendă (anterior au fost și altele) a terenurilor
agricole pentru anul 2012 în satul Puhaceni. Nefiind de acord cu condițiile
contractuale inițiale, la 18 iunie 2012, Dembițchi Laris a semnat contractul, însă cu

modificări, și anume, cu un supliment la contractul de bază. Societatea pârâtă nu a avut obiecții.

La 5 octombrie 2012, contabilul de la „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a prezentat reclamantei, în mod repetat, spre semnare contractul pentru anul 2012, cu motivarea că este necesar pentru contabilitatea firmei întru justificarea plății pentru arendă, reieșind din 500 kg (în s. Puhaceni, pârâtul achită 400 kg) pentru ha. La încheierea acestui act juridic civil, reclamanta a indicat sintagma „cu condițiile stipulate anterior”, adică cele specificate în contractul din 18 iunie 2012. Potrivit reclamantei, ea a avut o înțelegere cu proprietarul firmei dl Pirojcov, fiul lui, de a modifica treptat (anual) plata pentru arendă, reieșind din 700 kg cereale pentru un ha (cum se achita în satul vecin). Prețul urma a fi coordonat cu ea.

Deși contractele sus – menționate au fost încheiate la 18 iunie 2012 și 5 octombrie 2012, totuși, acestea au fost înregistrate la Primărie cu o dată anterioară, în special, la 30 ianuarie 2012, sub numărul 22a.

În perioada anilor 2012-2013, reclamantei i-a fost achitată plata pentru arendă, reieșind din 500 kg, respectiv 600 kg a câte 2,30 lei pentru kg, conform suprafeței terenurilor arendate. Suprafața era verificată în comun acord de către Dembițchi Larisa și contabila de la „TERRASEM-GRUP” S.R.L. Plata a fost efectuată de către societatea pârâtă, prin transfer la contul bancar al reclamantei deținut la B.C. „Mobiasbanca” S.A.

După schimbarea fondatorului, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. nu a revizuit contractele și a stabilit o politică nouă în relațiile cu proprietarii terenurilor agricole. Mai mult, acesta a însămânțat terenul cu rapiță, fără acordul proprietarului. Cultura respectivă nu are nicio legătură cu cerealele. Așadar, pentru început, societatea pârâtă a pus la îndoială existența suplimentului la contract; plata pentru arendă 600 kg, pe care a primit-o pentru anul agricol precedent 2012 - 2013. Ulterior, pârâtul i-a pus condiție să primească plata în natură, și anume, grâu. În contract, o atare cerință nu este prevăzută. Mai târziu, societatea pârâtă au obligat-o să primească plata pentru arendă, recalculată, reieșind a câte 2 lei pentru 1 (unu) kg. De fapt, prețul de piață era de 2,70 – 3,00 lei, iar costul acestuia trebuia coordonat cu reclamanta.

Pe baza acestei situații, Dembițchi Larisa s-a adresat de nenumărate ori la noua conducere a „TERRASEM-GRUP” S.R.L. Aceștia au refuzat reexaminarea prețului la 1 kg și i-au achitat plata pentru arendă cu întârziere mai mult de 57 de zile. În plus, ei nu au acceptat să achite pentru perioada respectivă o penalitate în mărime de 0,1% din suma 19 735 de lei, care constituie 1 124, 90 lei, prevăzută în pct.16 din contract. Totodată, achitarea prevăzută în iulie, a fost efectuată la 6 octombrie 2014, ce se confirmă prin foaia de parcurs seria WA nr. 0546651 din 6 octombrie 2014.

În luna septembrie 2014, reclamanta a anunțat conducerea „TERRASEM-GRUP” S.R.L., personal pe dl Gh. Tomasevici, despre rezilierea contractului. Domnul menționat i-a propus să asiste la prelucrarea terenurilor, deși contractul a fost reziliat. Prin urmare, la 23 octombrie 2014, reclamanta a expediat repetat în adresa societății cerere, prin scrisoare recomandată, despre rezilierea contractului de arendă al terenurilor agricole. Totuși, în luna noiembrie, „TERRASEM-GRUP”

S.R.L. a însământat samavolnic terenul. Iar, la 22 noiembrie 2014, societatea pârâtă a notificat-o pe reclamantă despre refuzul de a rezilia contractul.

La 19 decembrie 2014, Dembițchi Larisa a expediat o scrisoare recomandată și a comunicat către „TERRASEM-GRUP” S.R.L. despre faptul că plata pentru arendă pentru un ha pentru anul agricol 2014-2015 este 120 de euro, modificând pct. 6 art. III. Primirea scrisorii a fost recepționată de pârât, însă nu a oferit niciun răspuns. În versiunea reclamantei, noul preț a fost unul similar cu alte terenuri pe care le deține și le dă în arendă în satul Puhaceni.

La 16 august 2015, 8 septembrie 2015 și 18 septembrie 2015, Dembițchi Larisa a solicitat de la „TERRASEM-GRUP” S.R.L. achitarea plății pentru arenda terenurilor. În cazul de față, aceasta a primit, prin email, răspuns la demersul ei din 19 decembrie 2014, înregistrat abia la 11 septembrie 2015. Potrivit reclamantei, scrisoarea societății pârâte cuprinde aberații precum că 2 ani consecutiv, 2012-2013, i-a fost achitată plata, care rezultă din 500 și 600 kg pentru hectar (în continuare a fost prevăzut 700 kg/ha).

Reclamanta a sugerat că „TERRASEM-GRUP” S.R.L. nu și-a onorat obligațiunile contractuale asumate referitoare la plata anuală pentru exploatarea terenurilor pentru anul agricol 2014-2015; plata pentru arenda terenurilor 2014-2015 este: $16,4462 \text{ ha} \times 120 \text{ de euro} = 1973,54 \text{ de euro}$ recalculate în lei la data achitării. În egală măsură, societatea pârâtă nu a achitat pentru arenda tuturor terenurilor prelucrate, și anume, terenul cu numărul cadastral XXXXXX cu suprafața de 0,675 ha. Acest câmp (206) este prelucrat inclusiv de „TERRASEM-GRUP” S.R.L.

În astfel de condiții, reclamanta a considerat că pârâtul pentru prelucrarea sectorului sus-nominalizat în perioada anilor 2013-2014; 2014-2015 (2 ani) trebuie să achite $62,2 \text{ euro}$ ($0,2675 + 0,2675 \text{ ha} = 0,535 \text{ ha} \times 120 \text{ de euro}$) recalculate în lei la data plății. De asemenea, penalitatea pentru neachitarea în termenul prevăzut de contract, pentru anul agricol 2014-2015 constituie suma de 419,98 de euro. Aceasta a fost calculată după formula $(1973,54 + 64,20) \times 206 \text{ zile}$ de euro (la data de 23 februarie 2016). Mai mult, diferența de suprafață a terenurilor agricole prelucrate, neachitate pentru anul agricol 2013 – 2014 este 2,9738 ha. Costul unul ha constituie circa 1 199,97 de lei, care formează suma datorată de 3 568,48 de lei.

În toamna anului 2015, fără acordul reclamantei, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a prelucrat din nou terenurile ce-i aparțin acesteia cu o suprafață de 16,7137 ha.

În aceeași ordine de idei, Dembițchi Larisa a sugerat că „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a efectuat plăți pentru impozitul financiar în baza suprafeței de 16,44 ha. Totodată, conform proceselor – verbale întocmite de către Consiliul și Comisia agricolă, terenurile care-i aparțin reclamantei au o mărime de 19,42 ha. Astfel, potrivit versiunii reclamante, diferența achitată de reclamantă pentru terenurile prelucrate de pârât este de 2,9738 ha. Scrisoarea Primăriei sat. Puhăceni nr. 259 din 29 noiembrie 2017 denotă că impozitul financiar este 106,5 lei. Pe această cale, discrepanțele plăților pentru impozit în anii 2014 – 2017 constituie 1 266,84 de lei ($2,9738 \text{ ha} \times 4 \text{ ani} = 11,8952 \text{ ha} \times 106,5 \text{ lei}$).

Prin urmare, ea a considerat că pârâtul trebuie să-i achite penalități în acord cu punctul 15 art. VII al contractului potrivit căruia acesta urmează să plătească

sanctiuni în cuantum de 5 000 de lei pentru fiecare hectar însămânțat fără acordul arendatorului. Valoarea sumei cerute este de 1 528,74 de euro.

Reclamanta a susținut că soluționarea pe cale extrajudiciară a conflictului a eșuat, din cauza comportamentului societății pârâte.

În argumentarea încălcărilor descrise mai sus, aceasta a invocat art. 666, 667, 737 și 915 din Codul civil, inclusiv art. 14 din Legea nr. 198 din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură.

Pentru aceste motive, Dembițchi Larisa a solicitat rezilierea contractelor de arendă a terenurilor agricole din 18 iunie 2012 și 5 octombrie 2012, obligarea pârâtului să înceteze prelucrarea terenurilor agricole și restituirea lor în termenii prevăzuți de lege. La fel, ea a cerut constatarea modificării și valabilitatea clauzelor din contractul de arendă din 18 iunie 2012 în partea ce ține de plata de arendă în valoare de 120 de euro per ha.

În același timp, reclamanta a solicitat încasarea de la „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a sumei în mărime de 322 285, 14 lei și 3 568, 6 euro. Reclamanta a descifrat suma respectivă în felul următor: plata pentru arenda terenurilor în anii 2014 – 2015 în valoare de 2 126,7 euro (17,7225 ha x 120 de euro); plata penalității pentru anul 2014 în sumă de 1 124, 90 de lei și pentru anii 2015 – 2017 în sumă de 1 441, 9 euro; sancțiuni pentru prelucrarea terenului fără acordul proprietarului în anii 2015 – 2018 în sumă totală de 317 974, 5 lei; diferența sumelor pentru impozite achitate pentru anii 2014 – 2017 în mărime de 1 654,22 de lei și diferența plății arendei pentru suprafața terenurilor neachitate în anul 2014 în cuantum de 1 531, 52 de lei.

Într-un final, Dembițchi Larisa a cerut compensarea cheltuielilor judiciare suportate până la 3 aprilie 2018 în mărime totală 34 246, 94 de lei, ceea ce include serviciile avocatului la un cost de 6 000 de lei, taxa de stat în mărime de 12 014, 73 de lei, informația statistică în sumă de 210 de lei, xerocopie în sumă de 519 de lei, avizele poștale la un preț de 33, 40 de lei și cheltuielile de transport în sumă totală de 15 469, 81 de lei (vol. II, f. d. 97 – 98, 155 – 156).

În cadrul judecării cauzei, pârâtul „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a depus explicații în întâmpinarea cererii de chemare în judecată, prin care a recunoscut că nu a achitat plata pentru arenda în anii 2015 – 2017, întrucât ea nu s-a prezentat să recepționeze banii (vol. II, f. d. 1-3, 63 – 68). Totuși, societatea pârâtă a solicitat respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată (vol. II, f. d. 163).

Prin hotărârea din 3 mai 2018 a Judecătorei Anenii Noi, sediul Central, acțiunea formulată de către Dembițchi Larisa a fost admisă parțial (vol. II, f. d. 178, 183 – 190).

În mod corespunzător, instanța de judecată a statuat rezilierea contractului de arendă nr. (22a) din 2 ianuarie 2012 a terenurilor agricole în sat. Puhaceni, raionul Anenii Noi, contrasemnat de către Dembițchi Larisa la 5 octombrie 2012, și a obligat pe „TERRASEM-GRUP” S.R.L. să înceteze prelucrarea terenurilor, proprietatea reclamantei, după finisarea anului agricol 2018, cu onorarea tuturor obligațiilor ce rezultă din contract la momentul restituirii bunurilor. La fel, instanța de judecată a obligat societatea pârâtă să restituie proprietarei Dembițchi Larisa terenurile agricole arendate conform contractului nr. (22a) din 2 ianuarie

2012 și să restabilească toată drumurile, inclusiv proprietate publică, pentru acces la terenurile reclamantei.

Instanța de judecată a hotărât să încaseze din contul „TERRASEM-GRUP” S.R.L. în beneficiul Dembițchi Larisa restanța la plata pentru arenda terenurilor agricole cu suprafața de 19,507 ha, pentru anul 2015, care constituie 22 595,75 de lei și 1 654, 22 de lei, cu titlu de impozite, achitate de către reclamantă în anii 2014 – 2017, ceea ce reprezintă în total 24 249,97 de lei. De asemenea, instanța judecătorească a compensat cheltuielile judiciare în volum de 1 536, 42 de lei. În rest, cerințele avansate de reclamantă au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Împotriva acestui act judecătoresc, Dembițchi Larisa a declarat apel, care a fost pus pe rol la 12 octombrie 2018 (vol. III, f. d. 32). „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a formulat o referință, solicitând respingerea cererii de apel (vol. III, f. d. 53 - 60).

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 27 noiembrie 2018, a respins apelul formulat de către Dembițchi Larisa și a menținut hotărârea din 3 mai 2018 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central (vol. III, f. d. 103 – 119).

Referitor la procesul de luare a acestei soluții, instanța de apel a confirmat situația de fapt constată de prima instanță în baza circumstanțelor expuse de reclamantă în cererea de chemare în judecată.

În drept, instanța de apel a considerat relevante art. 911 alin. (1) din Codul civil și art. 6, 10 alin. (4) din Legea nr. 168-XV din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură.

Reieșind din raționamentele evocate, Colegiul de control judiciar a învederat că unicul contract de arendă valabil încheiat a fost acel cu nr. 22a din 2 ianuarie 2012, înregistrat la Primăria sat. Puhăceni, raionul Anenii Noi la 30 ianuarie 2012. În mod corespunzător, pretențiile reclamantei ce țin de rezilierea contractelor de arendă din 18 iunie 2012 și 5 octombrie 2012 nu au un suport juridic, întrucât ele nu au fost înscrise la autoritatea publică locală și, după caz, ele nu produc efecte juridice. Suplimentar, instanța de judecată a susținut că ambele părți contractante aveau obligația de a înregistra contractele de arendă, iar Dembițchi Larisa nu a demonstrat că a fost împiedicată să solicite informația respectivă de la primărie. Prin urmare, prima instanța a reziliat just doar contractul de arendă nr. 22a din 2 ianuarie 2012. În plus, intimatul „TERRASEM-GRUP” S.R.L. nu a obiectat.

Referitor la neexecutarea hotărârii primei instanțe de către intimat în partea ce vizează transmiterea terenurilor agricole și efectuarea lucrărilor de restabilire a drumurilor proprietate publică, inclusiv restabilirea accesului la terenuri, Colegiul civil al Curții de Apel Chișinău a statuat că argumentele date nu constituie temei de casare a unui act judecătoresc. Acestea sunt caracteristice procedurii de executare a unei hotărâri judecătorești. Totodată, instanța de apel a respins introducerea prețului nou de către Dembițchi Larisa pentru arendă în mărime de 120 de euro pentru 1 ha în temeiul contractului din 18 iunie 2012. Or ultimul contract vizat nu corespunde condițiilor de valabilitate enumerate mai sus. Așadar, capătul de cerere cu privire la încasarea din contul intimatului a sumelor de 322 285, 14 lei și 3 568, 6 euro este nefondat.

Față de încasarea plății de arendă în cuantum 22 595, 75 de lei pentru anul 2015, instanța de apel a notat că a fost admisă corect de primă instanță. De altfel, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. nu și-a onorat obligația această, care corespundă pentru terenul cu suprafața de 16,4462 ha. În egală măsură, impozitele pentru terenurile arendate în sumă de 1 654, 22 de lei trebuie achitate integral de către intimat. Cheltuielile de judecată au fost compensate proporțional părții admise din pretențiile formulate de către Dembițchi Larisa.

La 1 martie 2019, Dembițchi Larisa a declarat recurs împotriva deciziei din 27 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 3 mai 2018 a primei instanței, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurenta a afirmat că instanța de apel nu a luat act de argumentele indicate în cererea de apel și nu a verificat actele anexate în ședințele judiciare, care au fost niște probe relevante pentru soluționarea justă a cauzei. Mai mult, ea a concretizat că originalul contractului din 18 iunie 2012, care impune penalități și sancțiuni, a fost recepționat și semnat, iar, în momentul de față, este deținut de către „TERRASEM-GRUP” S.R.L. Potrivit versiunii recurente, intimatul a recunoscut obligația, ceea ce demonstrează valabilitatea contractului menționat. Prin urmare, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a fost obligat să coordoneze doar prețul pentru arenda terenurilor agricole.

O altă indignare a recurente se referă la faptul că intimatul nu a executat hotărârea primei instanței, și anume, acesta nu i-a transmis terenurile ce-i aparțin cu drept de proprietate, nu i-a restabilit drumurile și accesul la terenuri.

De asemenea, Dembițchi Larisa a considerat că a fost îndreptățită să solicite încasarea penalității, de vreme ce o clauză penală se achită în cazul neexecutării obligației principale în acord cu art. 624 din Codul civil.

Referitor la compensarea cheltuielilor judiciare, recurenta a sugerat că ele au fost dovedite prin anexarea tuturor bonurilor de achitare. Totuși, instanțele ierarhic inferioare au ignorat și le-au respins superficial.

La 4 aprilie 2019, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a comunicat cererea de recurs „TERRASEM-GRUP” S.R.L., informând că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu este prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (vol. III, f. d. 217).

La 3 mai 2019, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. a depus o referință în întâmpinarea recursului, solicitând respingerea acestuia ca nefondat (vol. III, f. d. 219 – 223). Referința nu a conținut date noi sau informații diferite de constatările instanței de apel, fiind preluate integral din decizia contestată de către Dembițchi Larisa. Circumstanțele respective au constituit factorul principal pentru a nu expedia întâmpinarea recurente, atât timp recursul dedus judecării cuprinde răspuns la toate obiecțiile intimatului.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la articolul 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții

Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Dembițchi Larisa este inadmisibilă, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, condițiile de admisibilitate a unei căi de atac pot fi aplicate dacă nu reduc substanța dreptului de acces la un tribunal, și, în special, dacă ele urmăresc un scop legitim și dacă există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie îndeplinit (a se vedea *Sultan vs Republica Moldova*, 5 iunie 2018, parag. 24; *Graciova vs Republica Moldova*, 24 ianuarie 2019, parag. 23 – 24). Limitările într-o cale extraordinară de atac pot fi mai stricte decât cerințele instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, *Marc Brauer vs Germania*, 1 septembrie 2016, parag. 34; *Miessen vs Belgia*, 16 octombrie 2016, parag. 64; *Samardžić vs Croația*, 20 iulie 2017, parag. 28; *Zubac vs Croația (Marea Cameră)*, 5 aprilie 2018, parag. 82).

Prin urmare, judecătorul raportor a făcut un raport verbal în fața completului de judecată instituit în corespundere cu articolul 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Așadar, în conformitate cu articolul 433 lit. a¹), b), c) și d) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată a verificat dacă actul judecătoresc poate fi atacat cu recurs, dacă cererea dedusă judecății este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost declarată în termen.

Obiectul prezentei cererii se referă la decizia din 27 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În baza cercetării materialelor cauzei, completul de judecată nu a identificat faptul că recursul a fost examinat anterior, fiind respectate, totodată, dispozițiile articolului 430 din Codul de procedură civilă, cu privire la subiecții abilitați cu dreptul de a depune recurs.

În conformitate cu articolul 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul respectiv este de decădere și nu poate fi restabilit. Această limită temporală este esențială pentru a asigura buna administrare a justiției și, în special, principiul securității juridice (a se vedea *Marc Brauer*, *ibidem*, parag. 35; *Tence vs Slovenia*, 31 mai 2016, parag. 31).

Potrivit paginii web „Portalul instanțelor naționale de judecată”, hotărârea contestată a fost publicată la 2 ianuarie 2019.

La 11 ianuarie 2019, Curtea de Apel Chișinău a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 27 noiembrie 2018 (vol. III, f. d. 120). Documente cu privire la recepționarea acesteia nu au fost atașate la materialele cauzei. Recurenta nu a oferit informații în acest sens. Astfel, completul de judecată reține că recursul a fost înregistrat la grefa Curții Supreme de Justiție la 1 martie

2019. Cu titlu subsidiar, „TERRASEM-GRUP” S.R.L. nu a ridicat obiecții pe acest segment procedural și nu a invocat o aparență de încălcare a principiului securității juridice.

Drept consecință, instanța de recurs constată că cererea dedusă judecătii a fost declarată în termenul prevăzut mai sus.

În continuare, completul de judecată a audiat raportul verbal al judecătorului raportor, cu privire la esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurente referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă dictează regula principală potrivit căreia părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs numai în cazul în care invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În cazul de față, problemele abordate de recurentă trebuie redactate în așa fel încât să permită instanței de recurs să le subsumeze temeiurilor din alin. (2), (3) și (4) ale art. 432 din Codul de procedură civilă. Primele două alineate menționate prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat de către instanțele ierarhic inferioare. Alineatul (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au condus sau ar fi putut conduce la soluționarea greșită a pricinii, în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară sau în cazul în care erorile comise au condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Explicarea și exemplificarea acestor erori judiciare a fost efectuată în punctele 22 – 27 ale Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 11 noiembrie 2013 (a se vedea similar *Trevisanato vs Italia*, 16 decembrie 2016, parag. 22 – 23, 36).

În mod corespunzător, instanța de recurs notează că reglementările referitoare la rigorile impuse de articolul 432 alin. (2) - (4) din Codul de procedură civilă sunt redactate suficient de clar și îndeplinesc criteriul de previzibilitate. Mai mult, scopul acestui articol este, atât de a proteja interesul recurentului de a obține, după caz, casarea sau modificarea deciziei atacate, cât și de a păstra rolul Curții Supreme de Justiție de a se ocupa numai de probleme de o importanță semnificativă specificat în articolul 1 alin. (2) și (3) din Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 (a se vedea *Zubac*, ibidem, parag. 83, 105 – 106).

Din raționamentele evocate, limitările impuse de legislator urmăresc un scop legitim, respectând, în același timp, cerințele securității juridice și buneii administrări a justiției (a se vedea *Beniamin Nersesyan vs Armenia*, 19 ianuarie 2010, parag. 22; *Marc Brauer*, ibidem, parag. 35; *Miessen*, ibidem, parag. 67; *Sturm vs Luxemburg*, 27 iunie 2017, parag. 36; *Zubac*, ibidem, parag. 98). Persoanele vizate trebuie să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (a se vedea *Ronald Vermeulen vs Belgia*, 17 iulie 2018, parag. 44).

În speță, având în vedere obligația impusă prin art. 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, completul de judecată nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat.

Mai mult, Dembițchi Larisa nu a prezentat obiecții concrete în privința acestui aspect procedural.

Referitor la alte erori procedurale decât cele indicate la alin. (3) sau la posibilele încălcări de ordin material, recurenta a criticat decizia din 27 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în baza articolului 432 alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă. Totuși, în virtutea principiului *jura novit curia*, completul de admisibilitate are competența de a decide asupra caracterului juridic al motivelor juridice inserate în cererea de recurs, prin examinarea lor, în lumina tuturor temeiurilor din această dispoziție legală.

Pornind de la argumentele recurentului rezumate mai sus, completul de judecată notează că întinderea obligației autorității judecătorești de a motiva hotărârea poate varia în funcție de circumstanțele specifice, natura și complexitatea cauzei (a se vedea *Ruiz Torija vs Spania*, 9 decembrie 1994, parag. 29). În special, la pronunțarea deciziei din 27 noiembrie 2018, instanța de apel a susținut integral considerentele din hotărârea din 3 mai 2018 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central. Motivarea oferită de instanța de apel este una succintă, însă această are o legătură logică cu argumentele dezvoltate de prima instanță. Astfel, conform jurisprudenței Ct.E.D.O., prin respingerea unui apel, Curtea de apel poate, în principiu, doar să susțină motivele hotărârii instanței inferioare (a se vedea *Helle vs Finlanda*, 19 decembrie 1997, parag. 59-60, *Hirvisaari vs Finlanda*, 27 septembrie 2001, parag. 30, *UNCUOĞLU vs Turcia*, 5 septembrie 2017, parag. 38). În acest sens, este necesar ca prima instanță să pronunțe o hotărâre motivată în detaliu și completă, pentru a putea fi considerată drept echitabilă procedura îndreptată împotriva recurentei.

Din perspectivă celor enunțate raportate la procedura în ansamblu, instanța de recurs învederează că elementul cheie al litigiului se referă la contractul de arendă din 18 iunie 2012. Instanțele ierarhic inferioare au concluzionat că suplimentul respectiv prezentat de Dembițchi Larisa nu a fost semnat de către „TERRASEM-GRUP” S.R.L. și nu a fost încheiat cu respectarea condițiilor de valabilitate. Cu privire la acest aspect, instanța de judecată subliniază că recurenta nu a criticat textele de lege aplicate de instanța de apel, și anume, art. 911 alin. (1) din Codul civil și art. 6, 10 alin. (4) din Legea nr. 168-XV din 15 mai 2003 cu privire la arenda în agricultură. Mai mult, ea nu a dat detalii concrete cu privire încălcările de drept material comise de instanța de apel. Or, expunerea unor alegații pe 63 de file nu constituie un temei de ilegalitate a unui act judecătoresc.

Pe această cale, recurenta nu a oferit o alternativă la textele de lege, pe care s-a axat Curtea de Apel Chișinău, dar nici nu a furnizat o altă interpretare a acestor legi. Astfel, în lumina împrejurărilor din speță, instanța de recurs învederează că nu există niciun element care să indice că instanța de apel nu a examinat elementele decisive ale cauzei (a se vedea deciziile de inadmisibilitate în cauzele *Victor Harovschi vs Moldova*, 18 noiembrie 2008; *Fundația pentru Copii Speranța vs Moldova*, 17 octombrie 2017 sau *Calancea și alții vs. Moldova*, 6 februarie 2018, parag. 20, 34 – 35). Mai mult, absența unor raționamente detaliate în deciziile unei instanțe superioare nu constituie o încălcare a articolului 6 din Convenție, cât timp decizia primei instanțe este suficient de argumentată (a se vedea, de exemplu,

Feryadi Şahin vs Turcia, 13 septembrie 2011, parag. 22; Taşkaya vs Turcia, 13 februarie 2018, parag. 56).

În orice caz, completul de judecată observă că recurenta, asistat de un avocat la alegerea lui, a formulat prezenta cerere după ce a beneficiat de o procedură contradictorie în fața instanțelor ierarhic inferioare. De altfel, aceasta nu a reușit să convingă că instanțele de judecată i-au limitat într-o măsură specifică dreptul de a-și argumenta și dovedi poziția în proces sau de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță. La fel, atât prima instanță, cât și instanța de apel, au fost competente de a examina toate chestiunile de fapt și de drept invocate de părți și relevante litigiului (a se vedea, printre altele, A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia, 27 septembrie 2011, parag. 59; Akaki Tchaghiashvili vs Georgia, 2 septembrie 2014, parag. 34; Gohe și alții vs Franța, 3 iulie 2018, parag. 41 - 43).

Pe baza celor prezentate, completul de judecată constată că observațiile avansate de către Dembiçhi Larisa nu dezvăluie nicio aparență a încălcării normelor de drept material sau procedural, dar nici a încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Prin urmare, raționamentele inserate în recurs nu pot fi calificate ca esențiale și nu ar putea obliga instanța de recurs să primească cererea acestuia spre examinarea în fond și, eventual, să caseze hotărârea judecătorească contestată. În mod corespunzător, punctele de vedere al recurentului nu sunt compatibile cu cerințele prevăzute la articolul 432 alin. (2), (3) sau (4) din Codul de procedură civilă, iar, în consecință, recursul dedus judecății nu corespunde condiției de a fi efectiv (a se vedea, inter alia, Petrovic vs Luxemburg, 17 februarie 2011, parag. 31 – 33, Sturm, ibidem, parag. 32).

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite instanței de judecată de a reține existența temeiului prevăzut la articolul 433 lit. a) din Codul de procedură civilă. În atare condiții, conjunctura respectivă confirmă că marja de apreciere a instanței de recurs nu a fost disproporționată față de obiectivele securității raporturilor juridice și buneii administrări a justiției. Deci, raportând obiecțiile formulate în recurs la caracterul special al rolului Curții Supreme de Justiție, normele de drept procedural nu au format un obstacol care să afecteze esența dreptului recurenteii de acces la un tribunal (a se vedea Samardžić vs Croatia, 20 iulie 2017, parag. 31).

Cât privește dreptul justițiabilului „de a fi auzit de o instanță”, completul de judecată notează că articolul 6 parag. (1) din C.E.D.O. nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs ca fiind lipsit de șanse de succes (a se vedea, mutatis mutandis, Kukkonen vs Finlanda (nr. 2), 13 ianuarie 2009, parag. 24; Papaioannou vs Grecia, 2 iunie 2016, parag. 45; Baydar vs Olanda, 24 aprilie 2018, parag. 46; Guelfucci vs Franța, 3 iulie 2018, parag. 42 - 44). Aceste raționamente se transpun direct în cazul de față, de vreme ce încheierea de inadmisibilitate se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere circumstanțele care preced, completul de judecată decide în mod unanim că recursul declarat de către Dembiçhi Larisa nu ridică probleme de

drept și nu poate fi acceptat spre examinare în fond, urmând a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu articolul 270, articolul 433 lit. a) și articolul 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Dembițchi Larisa.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
Judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Maria Ghervas

Iurie Bejenaru